

Багато років тому в одному великому місті Німеччини жив швець Фрідріх зі своєю дружиною Ганною. Увесь день він сидів біля вікна та латав черевики й туфлі. А Ганна продавала на ринку садовину й городину, що вирощувала сама. Вона була жінка чепурна, вміла красиво розкласти товар, тому в неї завжди було багато покупців.

У Ганни та Фрідріха був син Якоб — ставний гарний хлопчик, досить високий для своїх дванадцяти років. Зазвичай він сидів біля матері на базарі. Якщо який-небудь кухар або кухарка купували в Ганни відразу багато овочів, Якоб допомагав їм донести покупку додому й рідко повертався назад із порожніми руками.

Покупці Ганни любили гарненького хлопчика й майже завжди дарували йому що-небудь: квітку, тістечко або монетку.

Одного разу Ганна, як завжди, торгувала на базарі.

Якоб сидів біля матері й голосно закликав:

— Сюди, сюди, кухарі, куховарки! Ось чудова капуста, зелень, груші, яблука! Кому потрібно?

І раптом до них підійшла бідно вбрана стара баба з маленькими червоними очицями, гострим, зморщеним обличчям і довжелезним носом, який торкався

самого підборіддя. Стара спиралася на палицю, і дивно було, що вона взагалі може ходити: вона кульгала, човгала перевальцем, нібито в неї на ногах були колеса.

Ганна з цікавістю дивилася на бабцю. Ось уже майже шістнадцять років як вона торгує на базарі, а такої дивної старої ще жодного разу не бачила.

— Це ви Ганна, яка торгує городиною? — запитала баба бридким верескливим голосом, повсякчас трясучи головою.

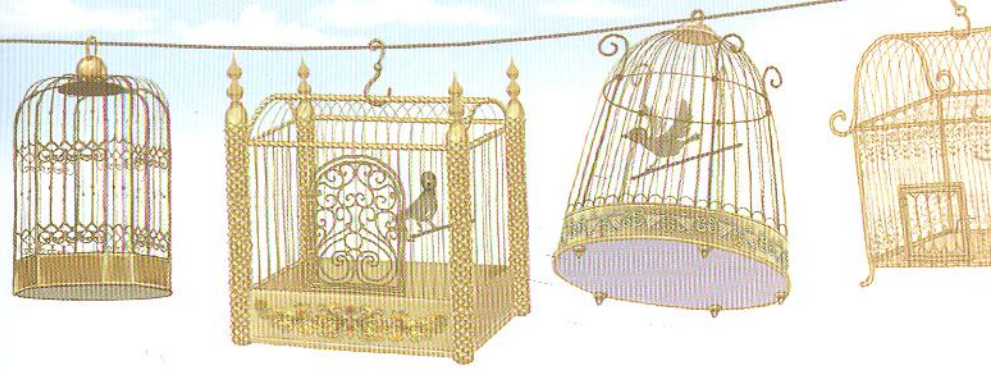
— Так, — відповіла шевцева дружина. — Бажаєте щось купити?

— Побачимо, побачимо, — пробурмотіла собі під ніс стара. — Зелень подивимося, корінці подивимося. Чи є в тебе те, що мені потрібно...

Вона нахилилася й почала нишпорити своїми довгими коричневими пальцями в кошику з пучками зелені, які Ганна розклала так красиво й акуратно.

У Ганни просто серце краялося — так важко їй було дивитися, як стара поводить із зеленню. Але вона не могла сказати їй жодного слова — адже покупець має право оглядати товар. Окрім того, вона дедалі більше боялася цієї бабці.

Переворушивши всю зелень, стара випросталася і пробурчала:

— Поганий товар! Погана зелень! Нічого немає з того, що мені потрібно.

Ці слова розгнівали маленького Якоба.

— Гей ти, безсовісна бабо! — гукнув він.— Перенюхала всю зелень своїм довгим носом, перем'яла корінці кострубатими пальцями так, що тепер їх ніхто не купить, і ще й лаєшся, що поганий товар! У нас сам герцогський кухар купує!

Бабця скося зиркнула на хлопчика і сказала хрипко:

— Тобі не подобається мій прекрасний довгий ніс? І в тебе такий самий буде, аж до самого підборіддя.

Вона підкотилася до іншого кошика — з капустою, дістала з нього кілька чудових, білих головок і так стиснула їх, що вони жалісно затріщали. Потім вона абияк покидала головки назад у кошик і знову промовила:

— Поганий товар! Погана капуста!

— Та не трясати так брудно головою! — закричав Якоб.— У тебе шия не товстіше за капустяну —

здається, що обломиться і голова впаде в наш кошик. Хто в нас тоді що купить?

— Так у мене, по-твоєму, затонка шия? — мовила стара, продовжуючи посміхатися.— Ну а ти будеш зовсім без шиї. Голова в тебе стирчатиме просто з плечей.

— Не верзть хлопчику таких дурниць! — сказала врешті Ганна, неабияк розлютившись.— Якщо ви хочете що-небудь купити, тоді купуйте швидше. Ви мені розлякаєте всіх покупців.

Бабця сердито глянула на жінку.

— Добре, добре,— пробурчала вона.— Хай буде по-твоєму. Я купую в тебе ці шість головок капусти. От тільки у мене в руках палиця, тому я не можу самотужки їх донести. Нехай твій син віднесе мені покупку додому. Я його щедро винагороджу за це.

Якобу дуже не хотілося йти. Але матуся наказала йому слухатися — їй здавалося грішним змушувати стару, слабку жінку нести такий вантаж. Витираючи сльози, Якоб поклав капусту до кошика й пішов услід за старою.

Вона йшла повільно, тому минула майже година, поки вони дісталися якоїсь далекої вулиці на околиці міста й зупинилися перед маленьким напіврозваленим будиночком.

Бабця дістала з кишені заіржавілий гачок, спритно засунула його в щілину у дверях, і ті відчинилися. Якоб увійшов і застиг від подиву: стеля та стіни в будинку були мармуровими, крісла, стільці та столи — з чорного дерева, оздобленого золотом і коштовним камінням, а підлога була скляною й такою гладенькою, що Якоб кілька разів послизнувся і впав.

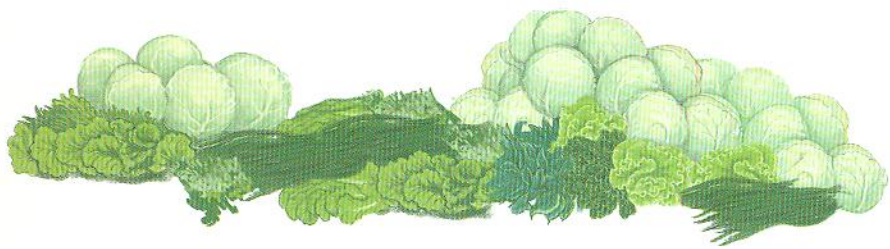
Стара притулила до губ маленький срібний свисток і якимось по-особливому свиснула. Одразу сходами примчали вниз морські свинки — зовсім незвичайні морські свинки, які ходили на двох лапках. Замість черевиків у них були горіхові шкаралупки. Одягнені ці свинки були достоту як люди.

— Куди ви поділи мої туфлі, негідниці? — закричала бабця й ударила свинок палицею.

Свинки прожогом побігли вгору сходами, принесли дві шкаралупки кокосового горіха на шкіряній підкладці та спритно взули стару.

Бабця відразу припинила кульгати. Вона відкинула палицю і швидко-швидко заковзала по скляній підлозі, тягнучи за собою маленького Якоба.

Нарешті стара зупинилася в якійсь кімнаті, де було багато всілякого посуду. Це, мабуть, була кухня, хоча підлога в ній була встелена килимами, а на диванах лежали вишиті подушки.

— Сідай, синку,— ласкаво сказала бабця й посадила Якоба на диван, підсунувши до дивана стіл, щоб хлопчик не міг нікуди піти зі свого місця.— Відпочинь гарненько — ти, напевно, втомився. Адже людські голови — це нелегка ноша.

— Що ви кажете! — закричав Якоб.— Я насправді стомився, але ніс не голови, а капусту. Ви купили її в моєї матері.

— Це ти неправильно говориш,— мовила стара й засміялася.

І, розкривши кошик, вона дістала з нього за волосся людську голову.

Якоб так злякався, що ледь не зомлів.

— Потрібно тебе нагородити за те, що ти такий слухняний,— вела далі бабця.— Потерпи трохи: я зварю тобі таку юшку, що ти її до смерті згадуватимеш.

Вона знову свиснула у свій свисток — і на кухню примчали морські свинки, одягнені як люди: у фартухах, з ополониками й кухонними ножами за поясом. За ними прибігли білки — багато білок, теж на двох ногах; вони були в широких шароварах

і зелених оксамитових шапочках. Вони швидко-швидко дерлися по стінах, ставлячи на плиту миски і сковорідки, несучи яйця, масло й борошно.

А біля плити метушилася, катаючись на своїх кокосових шкаралупках, сама бабця. Вона металася туди-сюди й раз у раз нахилилася над горщиком із юшкою, перевіряючи, чи не приготувалася страва.

Нарешті в горщику щось заклекотало й забулькало, з нього почала клубочитися пара, а на вогонь полилася густа піна. Тоді бабця зняла горщик із плити, відлила з нього юшку до срібної миски й поставила її перед Якобом.

— Їж, синку,— сказала вона.— Поїж цієї юшки й будеш такий самий красивий, як я. І кухарем відмінним станеш — треба ж тобі знати якесь ремесло.

Якоб не дуже добре розумів, що вона бурмоче собі під ніс, та й не слухав її — їв юшку аж за вухами лящало. Матуся часто готувала для нього смачні страви, але нічого кращого за цю юшку він ще не куштував.

Коли Якоб майже доїв юшку, свинки запалили на маленькій жаровні якесь коріння з приємним запахом, тоді кімнатою полинули хмари блакитного диму. Він ставав дедалі густішим, щільніше й щільніше огортав хлопчика, так що в Якоба врешті

запаморочилася голова. Варто було йому підвестися, як він знову падав на диван — так йому зненацька захотілося спати. Не минуло й п'яти хвилин, як він і справді заснув на дивані.

І побачив Jakob дивний сон. Йому наснилося, ніби бабця загорнула його в білячу шкурку. Він навчився стрибати та скакати, як білка, подружився з іншими білками і свинками. Усі вони були дуже добрі.

Почав Jakob, як і вони, прислужувати старій. Спочатку йому довелося бути чистильником взуття. Він мав змащувати олією кокосові шкаралупи, які бабця носила на ногах.

Приблизно за рік його перевели на іншу посаду. Разом із кількома білками він виловлював порошинки із сонячного проміння і просіював їх крізь найдрібніше сито, а потім із них пекли для старої хліб.

Ще за рік Jakobу було доручено добувати бабці воду для пиття. Простої води та й до рота не брала. Jakob із білками збирав у горіхові шкаралупки росу з квітів, бабця пила лише її.

Минув ще рік. Jakob перейшов служити в кімнати — чистити підлогу. Це також виявилось складною справою: підлога була скляною — на неї дихнеш, і одразу видно. Jakob чистив її щітками й натирив ганчіркою.

На п'ятий рік Jakob почав працювати на кухні. Він попрацював на усіх посадах — від кухарчука до старшого майстра пирогів — і став таким досвідченим і вправним кухарем, що навіть сам собі дивувався.

Чого тільки він не навчився готувати! Найвигадливіші страви — тістечка двохсот сортів та юшки з усіх трав і коріння, що є на світі, — усе він умів приготувати швидко та смачно.

Так Jakob прожив у бабці років сім. І ось одного разу вона взяла на ноги свої горіхові шкаралупки, узяла палицю й кошик, щоб іти в місто, наказавши Jakobу обпатрати курку, начинити її зеленню та гарненько підрум'янити. Jakob одразу ж узявся до роботи. Потім йому знадобилися трави, аби начинити ними курку. Він пішов у комору, де зберігалася в бабці всіляка зелень, і почав відбирати те, що йому було потрібно.

Раптом він угледів у стіні комори маленьку шафку, якої раніше ніколи не помічав. Jakob із цікавістю зазирнув у неї та побачив, що там стоять якісь маленькі кошики. Він відкрив один з них і помітив дивовижні трави, що йому ще ніколи не траплялися. Стебла в них були зеленуватими, і на кожній стеблинці — яскраво-червона квіточка з жовтим обідком.